

Sygn. akt I NO 30/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Jacek Widło

w sprawie z odwołania J. N.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości Nr (...) z dnia 14 maja 2018 r.

w przedmiocie odmowy udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 10 stycznia 2019 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 maja 2018 r. (nr (...)) Minister Sprawiedliwości, działając na podstawie art. 93 § 1, 3 i 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 23 z późn. zm.; dalej: pusp), odmówił sędziemu Sądu Rejonowego w Z. J. N. (dalej: Odwołujący się) udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

Odwołujący się wnioskiem z dnia 14 kwietnia 2018 r. zwrócił się o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia na okres sześciu miesięcy. Wyjaśnił, że pod koniec 2017 r. jego stan zdrowia uległ pogorszeniu. W wyniku przeprowadzonych badań

stwierdzono u niego spondylozę szyjną z ograniczeniem i modelowaniem przedniej przestrzeni płynowej kanału kręgowego odcinka C4-C7 oraz stenozę lewego kanału korzeniowego w segmencie C6-C7. Towarzyszą temu bóle głowy, kręgosłupa szyjnego i barków z niedowładem kończyn. Ponadto nasiliły się zawroty głowy, tzw. oczopląs upośledzenia koncentracji, z uwagi na odczuwanie dźwięków o wysokiej częstotliwości. Z przeprowadzonego badania MR głowy wynikało również, że w przedniej części sierpa mózgu stwierdzono zwapnienie, cechy przewlekłego procesu zapalenia zatok obocznych nosa. Odwołujący się wskazał, że od stycznia 2018 r. leczy się w poradni neurologicznej, a leczenie farmakologiczne ma charakter długotrwały. Odwołujący się przebywał na zwolnieniu lekarskim (wystawionym do dnia 30 kwietnia 2018 r.), przy czym nie jest to termin zakończenia procesu leczenia, albowiem na podstawie odrębnego skierowania wprowadzono u niego dodatkowo proces leczenia rehabilitacyjnego w postaci zabiegów fizjoterapeutycznych, a pierwszy dwutygodniowy etap rozpocznie się 7 maja 2018 r. Podsumowując, wskazał, że odczuwane przez niego dolegliwości chorobowe nie pozwalają mu na realizację obowiązków sędziego, a w przypadku udzielenia mu urlopu dla poratowania zdrowia zdoła zrealizować wymagane leczenie i terapię rehabilitacyjną. Do wniosku załączył sporządzone przez neurologa zaświadczenie lekarskie z dnia 12 kwietnia 2018 r., z którego treści wynikało, że Odwołujący się wymaga dłuższego (6 miesięcy) okresu powstrzymania się od wykonywania pracy zawodowej, opis badania MR głowy i kręgosłupa szyjnego z dnia 20 grudnia 2017 r. oraz skierowanie na zabiegi fizjoterapeutyczne z dnia 15 marca 2018 r.

Uzasadniając odmowę udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia Minister Sprawiedliwości, po dokonaniu analizy przedłożonej dokumentacji medycznej, podkreślił, że wskazane we wniosku okoliczności nie uzasadniają udzielenia takiego urlopu. Jak wskazano, zmian zwyrodnieniowych nie da się cofnąć (można jedynie spowolnić ich rozwój), a leczenie jest długotrwałe i może potrwać do końca życia. Ponadto Minister Sprawiedliwości uznał, że częstotliwość i czas trwania planowanej rehabilitacji, można pogodzić z wykonywaniem pracy zawodowej. Minister miał także na uwadze, że w trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim (5 miesięcy) Odwołujący się nie przeszedł żadnych zabiegów

fizjoterapeutycznych, a z przedłożonego zaświadczenia lekarskiego nie wynika, że Odwołujący się ma do przeprowadzenia konkretnego leczenia, wiążącego się z koniecznością wykorzystania urlopu dla poratowania zdrowia. Konkludując, Minister Sprawiedliwości uznał, że brak jest podstaw do uznania, że aktualny stan zdrowia Odwołującego się wymaga leczenia, dla przeprowadzenia którego niezbędne jest powstrzymanie się od pełnienia służby w ramach wnioskowanego urlopu.

W złożonym do Sądu Najwyższego odwołaniu od decyzji Ministra Sprawiedliwości, Odwołujący się podniósł, że Minister w sposób schematyczny ustosunkował się do sprawy, bez uwzględnienia jego sytuacji zdrowotnej. Wyjaśnił, że w pierwszej kolejności podjęto w stosunku do niego leczenie farmakologiczne, a następnie lekarz neurolog zmienił sposób leczenia poprzez skierowanie go na zabiegi rehabilitacyjne. Czas oczekiwania na zabiegi był długi, a każda rehabilitacja wymagała zapisu i oczekiwania w oddzielnej kolejce. Równocześnie z uwagi na czas wykonywanych zabiegów rehabilitacyjnych, tj. w godzinach pracy, uniemożliwiało to Odwołującemu się podjęcie obowiązków sędziego. Ponadto Odwołujący się podniósł, że choroba w znacznym stopniu wpłynęła na jego życie, bowiem może on tylko podejmować podstawowe i niezbędne czynności, i musiał zrezygnować z uczestnictwa w wydarzeniach takich jak teatr, koncert czy impreza sportowa. Podkreślił również, że udzielenie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia ułatwiłoby mu kontynuowanie leczenia w sposób systematyczny i kompleksowy.

Minister Sprawiedliwości w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. Podniósł m.in., że urlop dla poratowania zdrowia jest udzielany w związku z planowanym, określonym leczeniem lub rehabilitacją. Charakter wnioskowanego urlopu wymaga rozpoznania stanu chorobowego jak i określonego sposobu leczenia, które realizowane jest tylko w warunkach tego urlopu. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, w przypadku Odwołującego się zabrakło wyraźnych wskazań medycznych, wskazujących na te okoliczności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 93 § 1 pusp, sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie

to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. Z kolei § 2 art. 93 pusp stanowi, że urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy. W art. 93 § 3 i 4 pusp ustawodawca wskazał natomiast, że urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości, przy czym w przypadku odmowy udzielenia takiego urlopu sędziemu przysługuje w terminie 14 dni od dnia otrzymania odmowy odwołanie do Sądu Najwyższego.

Dla porządku stwierdzić należy, że przy składaniu rozpoznawanego odwołania zachowano wymogi formalne wraz z wniesieniem środka zaskarżenia drogą służbową, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

Przechodząc do meritum sprawy, trzeba mieć na uwadze tezy zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r. o sygn. akt III KRS 1/18, w którym przesądzono o charakterze decyzji wydawanej przez Ministra Sprawiedliwości. Po pierwsze uznano, że „decyzja Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie udzielenia sędziemu urlopu dla poratowania zdrowia nie jest decyzją uznaniową” oraz że „udzielenie sędziemu urlopu dla poratowania zdrowia [...] nie może być następstwem swobodnej (uznaniowej) decyzji Ministra Sprawiedliwości”. Powyższe oznacza, że Minister Sprawiedliwości rozpoznając przedmiotowy wniosek jest ściśle związany przepisami prawa, które obligują do takiego, a nie innego rozstrzygnięcia sprawy. Jednak właściwe zastosowanie przepisów ściśle wiąże się z ich prawidłowym rozumieniem. Innymi słowy, kluczowe znaczenie ma w tym przypadku prawidłowa wykładnia stosowanego przepisu.

Jak wskazano wyżej, podstawę prawną udzielenia sędziemu płatnego urlopu dla poratowania zdrowia stanowi art. 93 § 1 pusp. W przepisie tym ustawodawca określił, że udzielenie takiego urlopu jest możliwe „w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby”. Przepis ten uzyskał obecne brzmienie na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1139), zmieniającej ustawę pusp z dniem 21 czerwca 2017 r. Warto wspomnieć, że przepis ten w poprzedniej wersji „sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia” nie zawierał w swej treści dodatkowych przesłanek udzielenia takiego urlopu. W uzasadnieniu projektu zmiany ustawy (druk sejmowy

nr 1406, Sejm VIII kadencji) wskazano, że „(...) projektowane zmiany określają Ministrowi Sprawiedliwości, który udziela urlopu dla poratowania zdrowia, przesłanki ustawowe udzielenia tego świadczenia w sposób analogiczny, jak dla innych grup zawodowych posiadających takie uprawnienia (np. nauczycieli). W myśl projektu urlop ma służyć przeprowadzeniu zaleconego leczenia, gdy proces leczenia wymaga powstrzymania się od służby, czyli świadczenia pracy. Modyfikacja przepisu oznacza, że Minister Sprawiedliwości powinien otrzymać od wnioskującego sędziego odpowiednią dokumentację medyczną, z której będzie wynikała konieczność udzielenia tego świadczenia”. Z powyższego wynika, że celem ustawodawcy było, aby przesłanki udzielenia sędziemu urlopu dla poratowania zdrowia traktować w sposób analogiczny do przesłanek udzielenia tego rodzaju urlopu innym grupom zawodowym, m.in. nauczycielom. W tej sytuacji można w całości zaakceptować stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r. (sygn. akt III KRS 1/18), że umieszczenie sędziów wśród uprawnionych do uzyskania urlopu dla poratowania zdrowia nie świadczy o ich indywidualnym przywileju w tym zakresie, który uzasadniałby szczególnie wyjątkową ocenę przesłanek pozwalających na skorzystanie z tego uprawnienia. Ocena przesłanek udzielenia sędziemu urlopu dla poratowania zdrowia nie powinna zatem znacznie odbiegać od ocen spełnienia analogicznych przesłanek w przypadku innych zawodów, którym ustawodawca przyznał prawo ubiegania się o urlop dla poratowania zdrowia, uwzględniając oczywiście, że w przypadku określonych grup zawodowych ustawodawca niekiedy wprowadza dodatkowe warunki uzyskania takiego urlopu.

Urlop dla poratowania zdrowia przysługuje m.in. nauczycielom, kuratorom, pracownikom NIK, Krajowej Administracji Skarbowej, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Państwowej Inspekcji Pracy, policjantom, nauczycielom akademickim. Warto zatem przeanalizować przesłanki udzielenia takiego urlopu choćby niektórym spośród tych grup zawodowych. W przypadku nauczycieli stosowne uregulowanie zostało zawarte w art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 967 z późn. zm.). Przepis ten stanowi: „Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony, po

przepracowaniu nieprzerwanie co najmniej 7 lat w szkole w wymiarze nie niższym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, dyrektor szkoły udziela urlopu dla poratowania zdrowia: 1) w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia: a) choroby zagrażającej wystąpieniem choroby zawodowej lub b) choroby, w której powstaniu czynniki środowiska pracy lub sposób wykonywania pracy odgrywają istotną rolę, lub 2) na leczenie uzdrowiskowe lub rehabilitację uzdrowiskową – w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo roku”. W komentarzu do tego przepisu wskazano, że „z przepisów wprowadzonych z początkiem 2018 r. wynika, że ustawodawca zracjonalizował warunki udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia, wymagając, aby był on przeznaczony na leczenie choroby, której etiologia jest związana ze środowiskiem pracy lub sposobem jej wykonywania [...] (zob. Andrzej Barański, komentarz do art. 73, [w:] Andrzej Barański Joanna Rozwadowska-Skrzeczyńska, Maria Szymańska, Karta Nauczyciela. Komentarz, wyd. X, Wolters Kluwer Polska, 2018). Odnośnie do kuratorów, uprawnienie do urlopu dla poratowania zdrowia zostało określone w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1014). Zgodnie z tym przepisem, kuratorowi zawodowemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy. W komentarzu do tego przepisu wskazano, iż „nie ulega wątpliwości, że podstawowym warunkiem są problemy ze zdrowiem występujące u kuratora, które utrudniają lub wręcz uniemożliwiają mu wykonywanie pracy. Wydaje się, że udzielanie tego urlopu będzie nieuzasadnione wówczas, gdy pobyt kuratora na urlopie w żaden sposób nie wpłynie na polepszenie jego stanu zdrowia. Nie należy zatem zapominać, iż celem tego urlopu jest „poratowanie zdrowia” kuratora. Powinno się więc uprawdopodobnić, że udzielenie omawianego urlopu doprowadzi do polepszenia stanu tego zdrowia, albo przynajmniej przestanie się on pogarszać” (Krzysztof Stasiak, komentarz do art. 17, [w:] Tadeusz Jedynak, Krzysztof Stasiak, Ustawa o kuratorach sądowych. Komentarz, wyd. II, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2014).

Warto zauważyć, że w przypadku większości uregulowań dotyczących urlopu dla poratowania zdrowia szczególnie istotne znaczenie ma kwestia przedstawienia stosownego zaświadczenia lekarskiego. Wynika to m.in. z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 19 stycznia 2018 r. o orzekaniu o potrzebie

udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia (Dz.U. z 2018 r., poz. 190), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2018 r. w sprawie orzekania o stanie zdrowia nauczyciela akademickiego na potrzeby udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia (Dz.U. z 2018 r., poz. 1868), rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie urlopów funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz.U. Nr 86, poz. 784) oraz z art. 80 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 524 z późn. zm.).

Mając na uwadze aktualną treść art. 93 pusp, jak również powyższe uregulowania dotyczące urlopu dla poratowania zdrowia, które w zakresie celu udzielania takiego urlopu powinny być rozumiane analogicznie jak w przypadku urlopu udzielanego sędziom na podstawie art. 93 pusp, stwierdzić należy, że ustawowe sformułowanie „w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby” oznacza, że każdorazowo konieczna jest analiza spełnienia następujących przesłanek:

- musi wystąpić konkretna choroba, która czasowo uniemożliwia wykonywanie obowiązków zawodowych,
- leczenie tej choroby wymaga czasowego powstrzymania się przez sędziego od pełnienia służby,
- urlop dla poratowania zdrowia może być udzielony tylko w konkretnym celu, który wiąże się z przeprowadzeniem planowanego leczenia, zleconego przez lekarza,
- urlop dla poratowania zdrowia musi mieć oparcie w zaświadczeniu lekarskim,
- urlop taki powinien być przyznany, gdy zaplanowane leczenie rokuje powrót sędziego do pełnienia służby.

Ustawowe wskazanie celu urlopu dla poratowania zdrowia powoduje, że nie należy utożsamiać go z urlopem wypoczynkowym czy zwolnieniem lekarskim. Prowadzi to dodatkowo do wniosku, że niedopuszczalne jest udzielanie urlopu dla poratowania zdrowia w zastępstwie tych instytucji.

Odnosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy przyjąć należy, że decyzja Ministra Sprawiedliwości odmawiająca odwołującemu się przyznania

urlopu dla poratowania zdrowia odpowiada prawu. W przypadku Odwołującego się nie zostały bowiem spełnione przesłanki udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia, wynikające z art. 93 § 1 pusp.

Z treści przedłożonego zaświadczenia lekarskiego wynika jedynie, że Odwołujący się wymaga dłuższego powstrzymania się od pracy zawodowej. Samo stwierdzenie choroby, która uprawnia do wydania zaświadczenia lekarskiego o niezdolności do pracy, nie warunkuje jednak przyznania urlopu dla poratowania zdrowia. Zaświadczenie z dnia 12 kwietnia 2018 r. (ani żaden inny przedłożony w sprawie dokument) nie wiąże zalecanej konieczności powstrzymania się od pracy z udzieleniem urlopu dla poratowania zdrowia. Nie wynika również z ich treści, by w tym okresie miało być przeprowadzone określone leczenie. Brak jest również wykazania, że urlop dla poratowania zdrowia ma znaczenie dla przebiegu planowanego leczenia. Subiektywne okoliczności podnoszone w odwołaniu, wskazujące jedynie na dogodność połączenia planowanych zabiegów z powstrzymaniem się od świadczenia pracy w tym okresie, nie mogą mieć charakteru decydującego. Okoliczności przedmiotowej sprawy nie wskazują również, że mamy do czynienia z czasowym brakiem możliwości wykonywania obowiązków służbowych, a zaplanowane leczenie rokuje powrót sędziego do pełnienia służby.

W takiej sytuacji – w stanie faktycznym istniejącym w dacie wydania decyzji – Minister Sprawiedliwości nie naruszył prawa, odmawiając Odwołującemu się udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uznał, że odwołanie podlega oddaleniu na podstawie art. 93 § 4 pusp w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.